

Kirkkonummen kunnan luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman laadinta

LUMO-ohjelman aloitustilaisuus
5.3.2024, Kirkkonummen kunnantalo
Luontoasiantuntija, FM biologi Jani Järvi

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

Miksi kunta tarvitsee LUMO-ohjelman?

1. Luonnon monimuotoisuuden tila on maailmanlaajuisesti ja Suomessa heikentynyt:

- Suomen lajistosta joka yhdeksäs on uhanalainen (Syke & YM 2019)
- Suomen luontotyypeistä noin puolet on uhanalaisia koko maassa (Syke & YM 2018)

2. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on:

- Elämän suojelua
- Ihmisen ja muun luonnon terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimista
- Huolellista taloudenpitoa
- Riskeihin varautumista

3. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen vaatii toimintaa

- Ilman selkeää toimenpideohjelmaa luonnon monimuotoisuuden turvaaminen uhkaa jäädä suunnitelmaksi
- Biodiversiteetin tilaa on mahdollista parantaa strategisilla, hallinnollisilla ja konkreettisilla toimenpiteillä

Muutokset lainsäädäntöympäristössä haastavat ja puskevat kuntia huomioimaan luontotavoitteita

- EU:n biodiversiteettistrategia 2030 ja sen kansallinen toimeenpano
 - Suojelutavoitteet
 - Ennallistamistavoitteet
- Luonnonsuojelulain uudistus
 - Ekologinen kompensatio
- Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus rakentamis- ja alueidenkäyttölakeiksi
- Ilmastolain uudistus

Kirkkonummen LUMO-ohjelman laadinta

- Ramboll Finland Oy:n projektiryhmän tehtävänä on tukea Kirkkonummen kuntaa luonnon monimuotoisuusohjelman laatimisessa
- Laadintatyö tehdään yhteistyössä Kirkkonummen kunnan ympäristönsuojeluyksikön kanssa
- Konsultin työ sisältää vuorovaikutusta eri sidosryhmien kanssa sekä ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden muodostamisen
- Luonnon monimuotoisuuden tavoitteellinen huomioiminen ja turvaaminen kunnan toiminnassa vaatii myös ajatusmallien ja toimintatapojen muutosta
 - Tämänkaltaisen muutos syntyy yhteistyöllä, vahvalla vuorovaikutuksella ja sitoutumisella
- LUMO-ohjelman fokuksessa tulevat olemaan kunnan omistamat alueet

Konsultin projektiryhmän esittely

Jani Järvi

Projektipäällikkö
Luontoasiantuntija,
biologi (FM)

Luonnon
monimuotoisuuteen
liittyvät
asiantuntijatehtävät,
selvitykset,
toimintaohjelmat,
koulutukset,
kehityssuunnitelmat ja
arvioinnit

Katri Einola

Vuorovaikutuksen ja
kestävän kehityksen
asiantuntija (TaM -
Creative Sustainability)

Osallistamisen ja
sidosryhmäyhteistyön
suunnittelu- ja
toteuttamistehtävät,
fasilitointi, työpajat,
kestävä ja uudistava
kehitys

Mikko Jalo

Luontoasiantuntija,
biologi (FM)

Luonnon
monimuotoisuuteen
liittyvät selvitykset ja
asiantuntijatehtävät,
poliittinen päätöksenteko
ja viestintä

Mervi Kokkila

Metsäasiantuntija,
systeemitarkasteluiden
vanhempi asiantuntija,
MLL (metsänhoitaja)

Luonnonympäristön ja
kaupunkiympäristön
viheralueiden erilaisten
arvojen tarkastelut,
systeeminäkökulma
kaupunkien vihreään
infrastruktuuriin

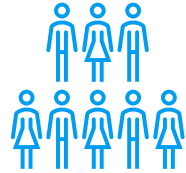

Saara Vauramo

Laadunvarmistus,
ympäristöekologi (FT),
johtava asiantuntija
luonnon
monimuotoisuudessa

Kunnan
ympäristöjohtaminen,
luonnon monimuotoisuuden
strategiatöiden konsultointi,
fasilitointi ja kouluttaminen

Konsulttityön kuvaus

Aloitusvaihe

- Aloitustilaisuus kuntalaisille
- Projektin aloitus ohjausryhmän kanssa
- Työsuunnitelman tarkentaminen
- Lähtötietojen läpikäynti ja koonti

Sidosryhmien osallistaminen

- Kevyt nykytilatarkastelu Kirkkonummen luontotyöstä lähtöaineistojen pohjalta
- **Kolme sidosryhmätyöpajaa**, joissa ideoidaan yhdessä luontotyön tavoitteita ja toimenpiteitä
 - Asukasyhdistykset
 - Avoin työpaja
 - Luottamushenkilöt ja kunnan yksiköt

Luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden tuottaminen

- Konsultin sisäinen roundtable, jossa tarkastellaan työpajoista tuotettu aineisto ja priorisoidaan ja muodostetaan tavoitteet ja toimenpiteet
- Kootaan ehdotukset tavoitteista ja toimenpiteistä. Nämä käydään läpi työn ohjausryhmän kanssa

Viimeistelyvaihe

- Valitut ehdotukset viimeistellään
- Vastineiden kirjoittaminen ehdotuksista annetuista lausunnoista ja mielipiteistä
- Lopullinen materiaali palautetaan marraskuun lopussa

LUMO-ohjelman laadinnan aikataulu

Sidosryhmien osallistaminen: Työpajat

TYÖPAJOJEN TAVOITTEET

tuottaa yhdessä sidosryhmien kanssa tavoitteita ja toimenpiteitä Kirkkonummen luonnon monimuotoisuus-ohjelmaan. Työpaja on myös alusta keskustelulle ja uuden oppimiselle.

KOLME OSALLISTAVAA TYÖPAJAA

- Työpaja 1: Kohdennettu tilaisuus, kutsu asiantuntijayhdistyksille
- Työpaja 2: Avoin tilaisuus
- Työpaja 3: Kohdennettu tilaisuus, kutsu luottamushenkilöille ja kunnan yksiköille

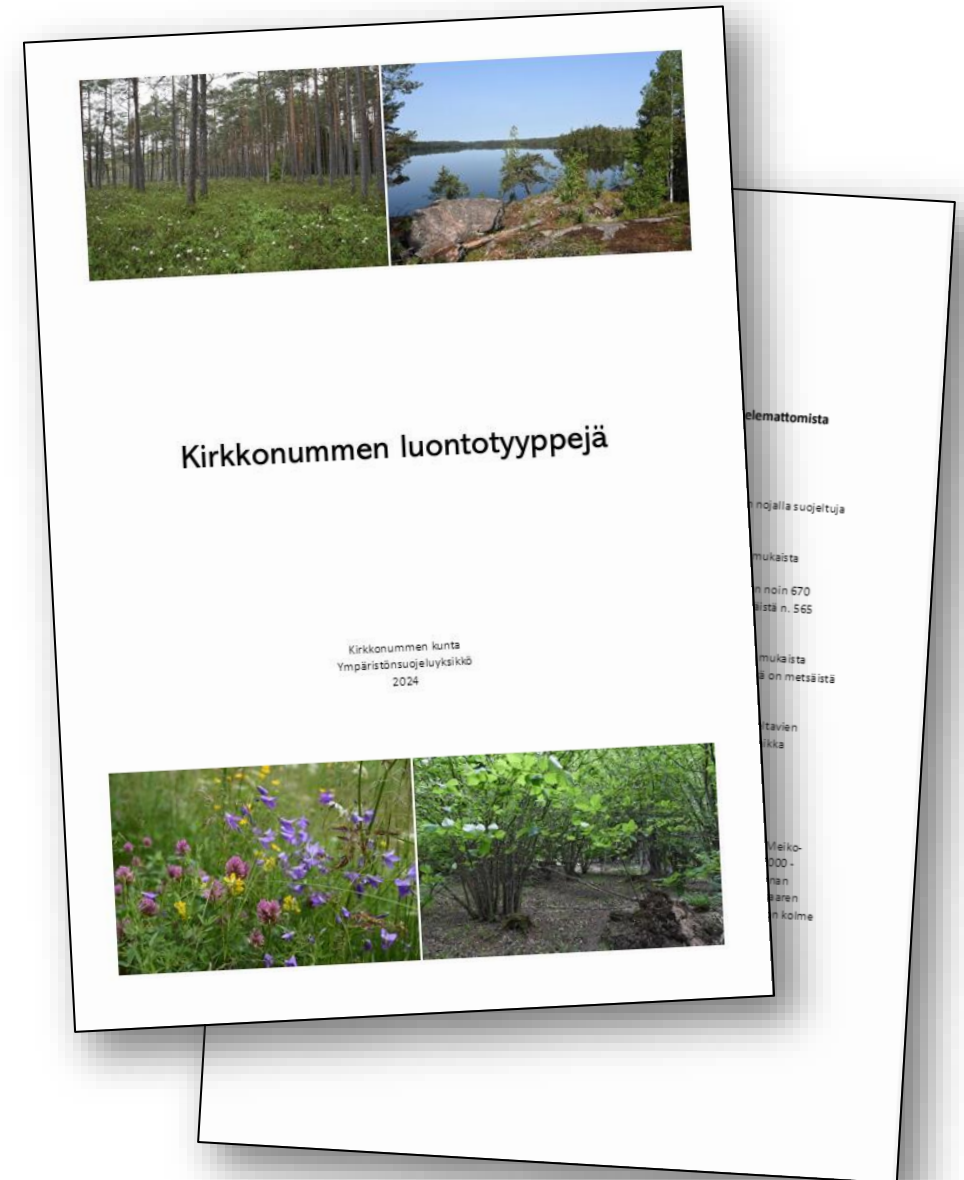
TYÖPAJOJEN SISÄLTÖ

Työpajoissa esitellään Kirkkonummen lähtötietoja ja jo tehtyä työtä luonnon monimuotoisuuden parissa seminaarimaisesti, jonka jälkeen työskennellään ryhmissä tuottaen ideoita LUMO-ohjelman tavoitteiksi ja -toimenpiteiksi. Samalla tunnistetaan, keitä LUMO-ohjelman toteuttamisessa tulee osallistaa.

Lähtötiedot

- Kirkkonummen ympäristönsuojeluyksikkö on koostanut kunnan luonnosta ja sen tilasta tietoa LUMO-ohjelman laadintaan:
 - Selostus Kirkkonummen luontotyypeistä
 - Selostus Kirkkonummen kunnan alueella olevista luonnonsuojelualueista ja Natura 2000 -alueista
 - Selostus Kirkkonummen kunnan omistamista luonnonsuojelualueista ja Natura 2000 alueista
 - Selostus Kirkkonummen kunnan tekemästä vieraslajien torjuntatyöstä
 - Selostus uhkatekijöistä uhanalaisten ja silmälläpidettävien luontotyyppien säilymiselle
 - Selostus kunnan omistamien METSO-kohteiden suojeluun hakemisesta
- Tuotettua lähtötietoa hyödynnetään työpajoissa sekä ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden tuottamisessa

LUMO-ohjelman mahdollisia tavoitteita ja toimenpiteitä – katsaus muualle

- **LUMO-ohjelmien päämääriä ovat yleensä:**

- Luonnon monimuotoisuuden tilan parantaminen aktiivisilla toimenpiteillä ja lisäsuojelulla
- Paremman ja kattavamman luontotiedon tuottaminen ja viestintä luonnon monimuotoisuudesta
- Toimintamallien muuttaminen luonnon monimuotoisuutta huomioiviksi

- **Helsingin LUMO-ohjelman tavoitteita ovat esimerkiksi:**

1. Luontotyypit tunnistetaan mahdollisimman kattavasti ja niiden säilymistä edistetään
2. Luonnon kestävää virkistyskäyttöä edistetään ja asukkaiden toimintaa luonnon monimuotoisuuden hyväksi
3. Saarten, rantojen ja merialueen vedenalaiset luontoarvot tunnistetaan ja niistä arvokkaimmat turvataan

- **Tavoitteet ja toimenpiteet ovat aina riippuvaisia kunnan luonnon erityispiirteistä**

Esimerkkejä luonnon monimuotoisuutta edistäneistä tai huomioivista hankkeista: kaupunkiympäristön niityttäminen

- **Helsingin kaupungin OmaStadi-hankkeiden niityttämisprojektit**
- Vuonna 2023 tehtiin Rambollin tuottamat suunnitelmat Savelanpuiston ja Maarianmaanpuiston alueiden luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi
- Suunnittelun lähtökohtana toimivat puistoalueen ominaisuudet ja myös mahdollisuudet parantaa selvitettyä niittyverkostoa
- Projektien yhteydessä puistoihin on tuotettu infokylttejä asukkaille, joissa kerrotaan luonnon monimuotoisuudesta puiston alueella ja niittyjen tärkeydestä esim. pölyttäjille

Kimalaisten kesä – mitä antimia puisto tarjoaa pölyttäjille?
Humlornas sommar – vilka gåvor erbjuder parken pollinatörer?
Bumblebees' summer – what does the park have to offer for pollinators?

Helsinki Helsingfors

Pölyttäjähyönteiset toimittavat elintärkeää tehtävää: niiden avulla kasvit pääsevät lisääntymään ja tuottamaan satoa, josta ihmisenkin saa ravintoa. Lähes 90% maailman kasvikasveista on riippuvaisia pölyttäjästä. Menestyksellään pölyttäjähyönteiset tarvitsevat sopivia elinympäristöjä, riittävät ravintot sekä pesä- ja talvitilinsä.

Pölyttäjiä voi auttaa lisäämällä hakkuissa kasvavia, vähemmän torjunta-ainetta sekä hoitamalla riittävästi ketjuja. Puun porattuja reikiä ja onttoja kasvunsa vaiheissa huolehdittuna on yksi keino auttaa pölyttäjiä asuutopuissa. Monet niistä kun pesivät luonnosta vanhojen puiden kolossa, josta esimerkiksi kevaskiukaan otavat osuutensa.

Pölyttäjiä voi auttaa lisäämällä hakkuissa kasvavia, vähemmän torjunta-ainetta sekä hoitamalla riittävästi ketjuja. Puun porattuja reikiä ja onttoja kasvunsa vaiheissa huolehdittuna on yksi keino auttaa pölyttäjiä asuutopuissa. Monet niistä kun pesivät luonnosta vanhojen puiden kolossa, josta esimerkiksi kevaskiukaan otavat osuutensa.

Pollinatörer har en livsviktig uppgift: med hjälp av dem kan växter föröka sig och producera skörd, som också människor får sin näring från. Närmare 90 procent av jordens blomväxter är beroende av pollinatörer. För att vara framgångsrika behöver pollinatörer lämpliga habitat, tillräckligt med näring och bo- och övervintringsställen.

Vi kan hjälpa pollinatörer genom att öka antalet blommande växter, minska användningen av bekämpningsmedel och ta hand om björk och fat. Ett sätt att hjälpa pollinatörer med bostadsbristen är att bora hål i träd och skapa insekts-hotell bestående av ihåliga växtstammar. Många av dem bygger bon naturligt i håligheter som till exempel skugggator har gjort gamla träd.

Pollinating insects perform a vital function: they allow plants to reproduce and produce the crops that feed humans. Almost 90% of the world's flowering plants depend on pollinators. In order to thrive, pollinators need suitable habitats, sufficient food and places to nest and overwinter.

Pollinators can be helped by increasing the number of flowering plants, reducing the use of pesticides and taking care of meadows. Insect hotels with holes drilled in wood and hollow plant stems are a way to help pollinators in their housing shortage. Many of them nest naturally in holes in old trees dug by, for example, bees.

Palautte | Respons Feedback www.hel.fi/palautte | www.hel.fi/respons 09 310 22111

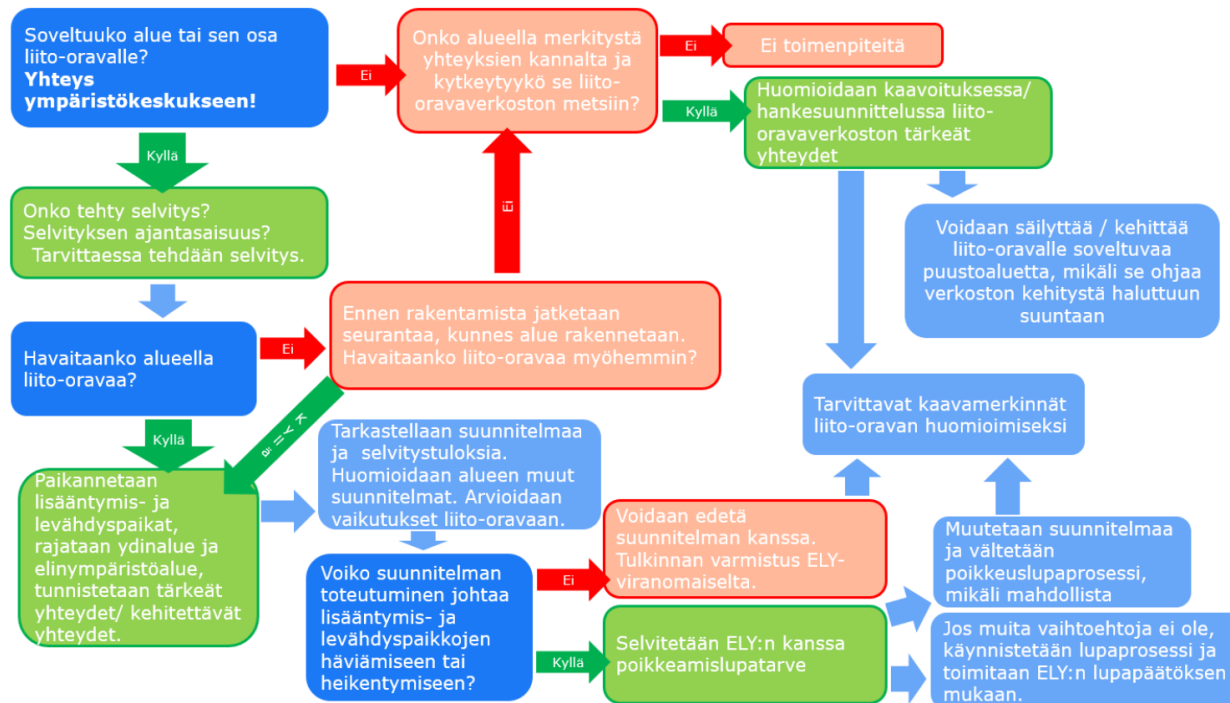
Savelanpuisto | Lerstrandsparken

60.231198, 24.990702

Hätanumero | Nödnummer Emergency number 112

Kuva: Savelanpuiston infokyltti / Ramboll Finland Oy

Esimerkkejä luonnon monimuotoisuutta edistäneistä tai huomioivista hankkeista: toimintamallit

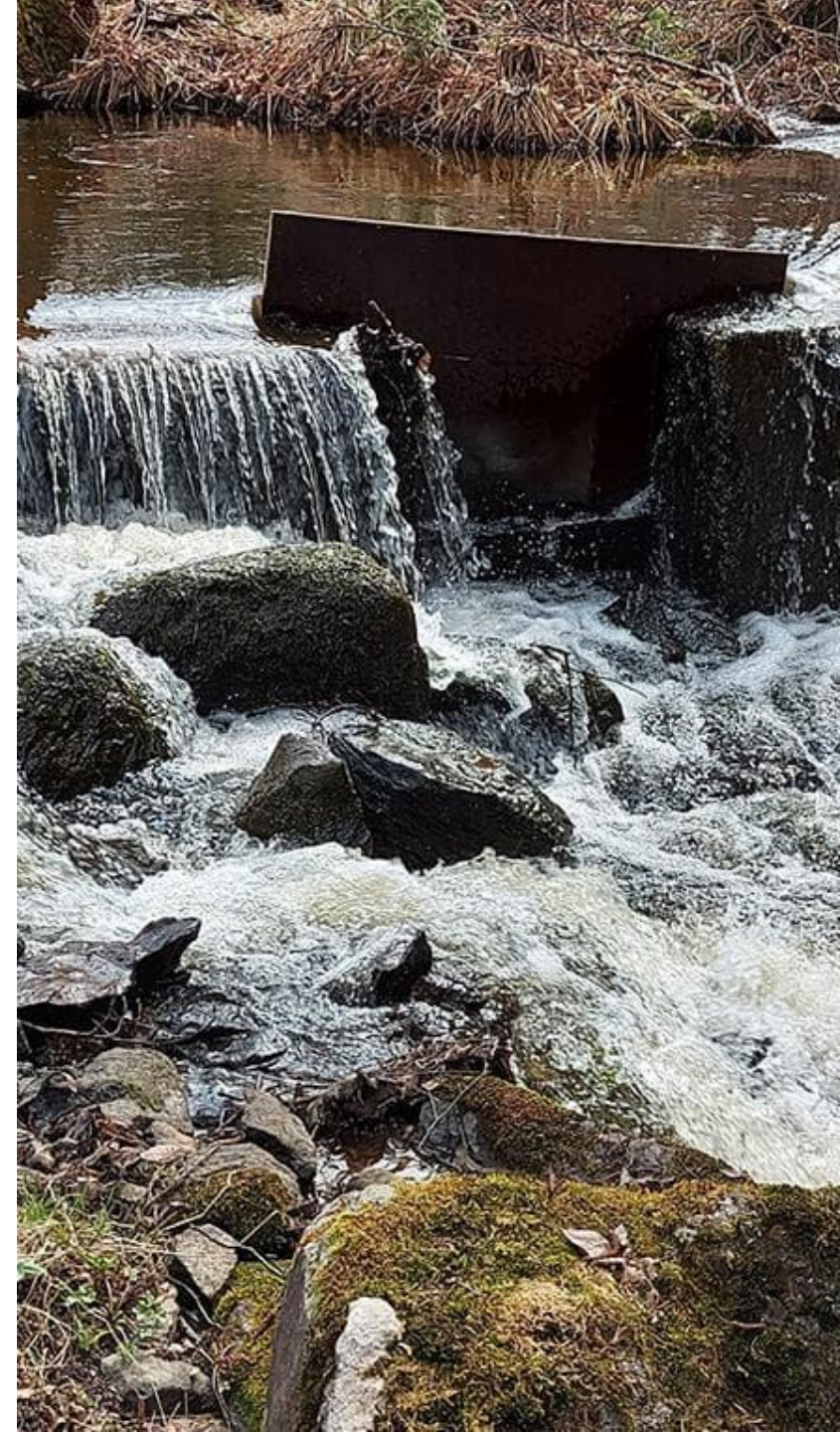
Kuva: Vantaan liito-oravan suojelusuunnitelma / Ramboll Finland Oy

• Vantaan liito-oravan suojelusuunnitelman laatiminen

- Ramboll laati Vantaan kaupungille suunnitelman liito-oravan suojelun edistämiseksi vuonna 2022
- Lähtökohtana oli lajisuojelun ja maankäytön yhteensovittaminen tiivistyvässä kaupunkiympäristössä
- Tuotettiin toimintamalli liito-oravan huomioimiseen ja liito-oravaverkoston nykytilakartta sekä tarkastelu liito-oravayhteyksien laadusta ja kehittämistarpeista

Esimerkkejä luonnon monimuotoisuutta edistäneistä tai huomioivista hankkeista: virtavesien kunnostukset

- **Pärrinkosken kunnostaminen uhanalaisen taimenen suojelemiseksi**
 - Ramboll laati Tampereen kaupungin Pärrinkosken kunnostamissuunnitelman vuonna 2021
 - Tavoitteena oli poistaa kosken esteet, jotka estävät erittäin uhanalaisen taimenen nousun mahdollisille uusille kutualueille
- **Haaganpuron alajuoksun kunnostaminen**
 - Ramboll laati Helsingin kaupungille kunnostamissuunnitelman vuonna 2022, toteutus vuonna 2023
 - Tavoitteena kalojen, erityisesti taimenen, vaellusmahdollisuuksien parantaminen
 - Taimenten, kolmipiikin ja kuoreen määrät kasvaneet alueella runsaasti, taimenen jopa kaksinkertaistunut

Yhteenvetona

1. Luonnon monimuotoisuuden huomiointi tarvitsee suunnitelmallista työtä – LUMO-ohjelma on lähtökohta
2. Luontoposiitiivinen toimija ottaa luonnosta ja sen tulevaisuudesta laajemman vastuun, kuin sen olisi lakisääteisesti välttämätöntä ottaa
3. Luontoarvot ovat siirtyneet pehmeistä arvoista koviin arvoihin

